

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracije in ekspedicija na starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu h. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Rujava knjiga.

(Dalje.)

Še na nekaj imamo opozoriti, kar se nam pomisleka vredno zdi. V „rujavi“ knjigi naha-jajo se tudi poročila konzulov. Ti pa imajo dolžnost enaka poročila pošiljati kupčijskemu ministerstvu, ktero se lahko brž po njih ravna in jih tudi zelo redno občinstvu podaja po svojem glasilu „Austria.“ Tu se vsiljuje vprašanje, sme li biti edino le mnenji ali volji konzulov pripuščeno, ktera sporočila naj pošiljajo kupčijskemu, ktera vnanjemu ministerstvu?

Če ta poročila ne gredo po abecednem redu, morala bi stati na prvem mestu poročila grofa Beusta, poslanca v Londonu, — ne zavoljo osebe, ampak zavoljo važnosti reči same na sebi. To velja vsaj o prvem poročilu grofa Beusta, v katerem pripoveduje, kako so delavci na Angleškem ustavili delo, kako se tam trgovina z železjem majh, kake so hranilnice, kako se tam spečajo posojila na tuje. Vse te reči gotovo niso za ministerstvo vnanjih zadev, pač pa za trgovsko, notranje, policijsko, denarno ministerstvo silno važne in koristne.

Drugo poročilo grofa Beusta je pa gotovo splošno mikavno, med vsemi 31 poročili tudi edino, ki se peča javno in naravnost z zelo važnim nujnim vprašanjem, ki je napravilo veliko gibanje, namreč z vprašanjem o svobodnosti trgovine in s tako trdo zgrabljenim poznejšim dogovorom gledé avstrijsko-angleške trgovinske pogodbe.

Grof Beust je bil po vsakoletni slovesni pojedini za neomejeno trgovstvo unetega Cobden-

kluba v Greenwichu spodbujen, da je pisal (19. julija t. l.) grofu Andrassyu posebno poročilo o tem, v katerem prav po šegi časnikarskih poročevalcev razpravlja govore, ki so se pri teh pojedinah slišali. Ti govori so bili res že po angleških časnikih razglašeni in misliti je, da so jih tudi v kupčijskem oddelku našega vnanjega ministerstva brali in pretresali. Toda grof Beust imel je poseben vzrok o tem še posebej poročati; hotel je namreč pri tej vgodni priliki osebno se braniti zoper očitane, da je on sprožil ono poznejšo določbo gledé pogodbe zaradi trgovstva z Angleško. Grof Beust se izdá pri tem javno kot navdušenca za prosto trgovino, in če bi to ne bil, bi pač k pojedini Cobden-kluba ne bi bil povabljen. To se lahko posname s tega, kar hvalisaje govor državnega poslanca barona Kübecka pri pojedini piše grofu Andrassyu, namreč: „Baron Kübeck je, kar bo Vaši svetlosti znano, vnet za prosto trgovino, drugače ne bi bil mogel biti pri zboru nazoč.“

Najprvo treba opomniti, da zdaj sproženo nevarno vprašanje ne bo še rešeno, če se mesto jasnih besedi „prostost trgovine“ rabi diplomatični izraz „systeme du libre échange“ in če se tolažljivo pristavi, da ta izraz pomeni odpravo colskih mej. Vse je ležeče na tem, kako daleč more medsebojni promet biti prost, ne da bi bil škodljiv. Prostost trgovstva in colne meje — to si je nasprotno, in zelo slabo je ter naredi vprašanje težavneje, da se razgovor med tem dvojnem nasprotjem moté sem ter tje ziblje. Kar se tiče strojev, je pač nezključljiv, gotovo pa temeljni pogoj konkurence z Angleško, da imamo tako dobre mašine, ko ona, sicer se ne moremo skušati z njo. Naša

obrtinja bi ta pogoj spolniti dobro vedela; ali tu gre za premoženje, ktero mora imeti za napravo takih strojev. Če ga nima, se ne more skušati z Angleško, mora odjenjati. Zato se ji pač res more pomagati s colom vpeljanim za brambo domačih izdelkov, ali obvarovati je popolnega propada. Če se Beust baha, da je pripravil s sprejemom prusko-francoske pogodbe saksonsko obrtnijstvo do tje, da si je napravilo boljših strojev, mu to zadostenje radi privoščimo; ali da se presodi vspeh, treba več časa. Prav prvi nasledek mogoče, da je bil dober; ali zdaj pa tudi saksonska obrtnija ni več že v ugodnem stanju. Saj je celó kraj v zadnjem svojem stolnem govoru moral pripoznati, da je obrtnija v vednih stiskah in zadregah.

Grofu Beustu je posebno to imponiralo, da je bila pojedina pod predsedstvom na Angleško prišlega nekdanjega simonista Mihela Chevalier-ja. Zato pravi Beust v poročilu: „Gledé na zdaj v Avstriji sproženi boj zoper trgovstvo mislim, da ne smem brez pretresanja pustiti govorov, ki so se pri tej priliki slišali. V prvi vrsti velja to o govoru g. Chevalier-ja.“ Za tem pride sledeče mikavno razodetje: „Dovolim si prej opomniti, da me je Chevalier, s katerim sem imel pri njegovem prejšnjem bivanju na Angleškem razgovor o tem važnem vprašanju, opozoril pri isti priliki na dve jako zanimivi reči, ki v govoru njegovem niste omenjeni in tudi niste mogli omenjeni biti, ki pa bi vendar bolj nego vse teoretične izpeljave govorite za to, kako zelo se je v Franciji takrat še tako odločno protekcijski sistemi podvrženi „systeme du libre échange“ — kar pač ne pomeni odprave colskih mej — vkoreninil

Obadovič II.

Mladi umetnik Krežma in nemčurski purani, — policaji in tatovi, — trabanti gosp. Ahčina in slovenski listi, — prusaki in ajdovica, — nemško gledišče in vrli naši Slovenci, pa še marsikaj družega — vse to najdem v svojem košu zmešano. Ker pa iz te prav kočevske krame morda ne bo vsakemu lahko zbrati si, kar bi mu bilo všeč, dovolite, da postavim koš na klop in vzamem vsako reč posebej z njega.

Začnimo pri vrhu, da se nam kaj ne potare. Tu je mladi godec Krežma in zraven njega nemčurski purani. Zakaj so nemčurski purani ravno pri tem mlademu umetniku in ne — n. pr. — pri gosp. Ahčinu, kateri ima purane tako rad, kakor — slovenske liste? Da rešimo to vprašanje, oglejmo si oboje, mladega Krežmo pa stare in mlade nemčurske purane. Prvo, kar na teh puranih zagledamo, je strašno napet greben, tedaj so purani razkačeni. Zakaj so ti purani razkačeni? Ali morda zato, ker je Krežma, dasiravno še le trinajst let star,

vendar že umetnik na goslih, kakoršen ni nobeden teh nemčurskih mnogo starejših in na svojo umetnost ponosnih puranov? Menda ne zato, kajti če bi bili ti prevzetni purani hudi nad mladenčcem, bi bili začeli svoje peruti ob tleh brusiti in zaganjati se va-nj, še predno bi ga bili slišali. In če brž s konca ne, vsaj takrat, ko so prvi glasovi iz njegovih gosel razlegli se po dvorani. Tega pa niso storili, marveč ploskali so — dokler niso videli njegovih nog. Zakaj so jih pa ravno noge tako v pene spravile? Zato, ker so zagledali na njih visoke hrvaške čevlje, nad njimi — ne fraka. Da, mladi umetnik je pokazal se v narodni hrvaški, tedaj ne v tisti noši, ktero so Nemci in tudi mi drugi iz francoskega v nemško predstavili in za svojo narodno proglasili, in — horrible dictu! — brez fraka!! Umetnik brez fraka! Ne, to ni mogoče, kdor nima fraka, ne more biti umetnik, ne sme v društvo nemčurskih puranov; stopiti na oder v hrvaški obleki, da tedaj pokaže se pravega Hrvata, ne pa vsaj renegata, kakor so oni drugi, to — to je tako nespodobno, tako predrzno in nesramno, da umetnika Krežmo vrže hipoma z umetni-

škega stola in posadi ga k večemu na sedež škripača ali njavžarja. Dokler tedaj ta Krežma ne napravi si fraka, dokler ne raztrga rojstnega lista in ne proglasi, da ga je rodila Velika Nemčija ali vsaj nemški Tržič, Idrija, Kočevje, Krško, Celje, Maribor ali vsaj Blatna vas, tako dolgo ne velja njegova umetnost na goslih nič; dokler se bo kazal v narodni obleki kot Hrvata, tako dolgo se bodo nemčurski purani va-nj zaganjali, tako dolgo bodo nosili napete in otekle grebene.

Zdaj veste, zakaj so nemčurski purani v mojem košu tik mladega umetnika Hrvata in zakaj so jim grebeni otekli, zakaj peruti jezno razpete. Le škoda, da to mlademu umetniku nič ne škoduje, on bo postal popolen umetnik, kljub tem puranom, ki mu nikdar ne bodo pisali spričala umetniške zrelosti.

Druga roba, ki jo zlečem iz koša, je še bolj čudna: policaji in tat! Tedaj več policajev in le en sam tat, in sicer na „rotovžu“. Kjer so policaji, bi mislil človek, tam tatu ni, in kjer je tat, tam policajev ni; skup so le tačas, kedar ga zasačijo. Ali ta misel je huda zmota, tat utegne biti tudi nad glavami poli-

vsled pogodbe od l. 1860. Najprvi in najvažnejši nasledek te pogodbe je bil na Francoskem isti, ki se je pokazal na Saksonskem potem, ko sem jaz ne brez truda v zbornicah dosegel sprejem prusko-francoske pogodbe od l. 1860, namreč, da so se stroji, kar jih je že bilo, popravili in novi napravili. Obrtnije, ki tega prvega in temeljnega pogoja konkurence z angleško spolniti ne zna, tudi za brambo domačih izdelkov vpeljani col ne bo spravil na bolje.“

(Konec prih.)

Veljava.

II.

Sploh se toži sedaj na svetu, da je zginilo spoštovanje do vsakere dostojnosti, bodisi cerkvene ali deželske stanovne veljave, in to že pri mladini. Premnogi menijo tedaj, da bi v okom dalo se priti temu po boljših šolah, po večji ljudski omiki šolski.

„Toda tudi o tem se hudo motijo, piše v omenjeni knjižici pl. Kirchmann. Ko bi bile ljudske šole vravnane celó tako, da bi v njih dosegalo se veliko več, kakor se zahteva, in kar je za največji del ljudstva sploh mogoče, mora to, česar se otroci v njih naučijo, ostati vendar le borna kosovina ali drobnjava. Čim bolj se njih podučevanje razširjuje na razne vede, p. na zgodovino, zemljepisje, naravoslovje, tim več mora tega v koscih ostati pri otrocih, kateri se domá ne priučujejo, kateri v vsakdanjem življenji nikoli nič o tem ne slišijo, in kateri tu navadno že od prve mladosti z rokami pomagajo pri gospodarstvu in obrtniji. Gospodje poznajo sicer te težave, in skušajo jih odvracati po napredovanjskih šolah za bolj odraslo mladino. Toda te šole se morejo napraviti se ve da skoro le v mestih, ter ostanejo za prebivalce po deželi, toraj blizo za tri tretjine ljudstva, brez pomena. Pa še tam, kjer so, se njih vspeh gledé vednosti visoko ceniti ne sme; nekatere zmožne glavice se morda povzdignejo in si po lastnih posebnih vajah v posamnih vedah pridobijo res živo in obširno znanje; pri veliki večini pa ostane ves ta nauk le drobnjava, ker s 14. letom pričeto obrtniško ali rokodelsko podučevanje jemlje mladim ljudem le preveč njih moči. Vsak, kateri si je le v kakem oddelku ali oboru pridobil pravo učnostno znanje, vé, katero trpljenje, kolike dobre dušne zmožnosti, kake vgodne vnanje razmere

bile so k temu potrebne. Tak tudi ve, da se znanje to stanovitno ohraniti more le, če se ali nadaljuje učenje ali pa v dejanski rabi poživljuje ono védenje. Da more kdo vspeh šolskega poduka presoditi pri posameznih učencih, poskusi naj jo le z mladimi deklicami, tudi iz viših in premožnih stanov. Pri izstopu iz šole že je večina tega, kar vedó, le vnanje sprejeta tvarina brez notranje vezave; čez malo let porazgubi se spet ta večina, in vse znanje iz zgodovine, zemljepisja, naravoslovja skrči se le na nekatere drobljance, in še ti se dopovedujejo le z veliko negotovostjo. Kaj pač mlada gospa z dvojico otrok in v skrbi za gospodinjstvo, celo v dobrih razmerah, vé še od vsega tega, česar se je učila v šoli? Tudi spretno znanje tujih jezikov pozabi se naglo, ako človek nima prilike vsaki dan vaditi se v njih.“

„Vse to pa je še le véda, in v tej se ono, česar človeštvo potrebuje v življenji, ne nahaja, temuč v vzobraženi lastnji ali v olikanem značaju. Strasti imajo se ukrotiti, sebičnost, nevošljivost izrovati, delavnost, pridnost, zmernost v navado pripraviti, spoštovanje do državnih naprav vzbuditi, srce z ljubeznijo in vdanostjo do bližnjega napolniti. To je to, česar nam manjka in česar človeštvo potrebuje, pa ne tistih preubornih drobcev splošnjega védenja, kar jih je iz šole še obtičalo v glavi. Še celo za posebni stan, kateri se izvoli, le-té splošnje véde ne pomagajo nič; največ mora storiti dejanska vaja, dokler je človek učenec in družnik, in z njo vred prejemanj poduk mojstrov. Misliti utegne kdo, da šola more to človeški družbi pred vsim potrebno lastno ali značajno oliko pospeševati ali naravnost, ali nenaravnost po naukih učencem deljenih. Toda — kdor si nejasne zaumke, izvirajoče vzlasti iz dvoumne besede „olika“, razjasni le nekoliko, lahko spozná, da šola v obeh ozirih premore le silo malo. Neposrednje vzobraževanje značaja je učitelju pri toliki množici učencev po ljudskih šolah nemogoče; on otrokom razlaga lahko naravnostne nauke in stori lahko, da se katekizma in deseterih zapoved navadijo iz glave, pa to vse je le vedenje, katero pri krotjenji slabih nagnjenj ostane brezmožno. On učence za posamezne pregreške in napake lahko kaznuje; toda to so spet posamezni primerljeji, ki se godijo v kazni šolski, kateri pa zapeljevanj sicer v življenji ne varujejo. In kar tiče ono posrednje olikovanje, katero naj se dosega po zmnoženih vednostih, o tem se

tu pri nas hudo pa sploh motijo. Vednost ima sicer res v sebi enako moč, da krotí strasti in zadržuje; vendar le tedaj, kedar jo človek gojí iz ljubezni do nje same, in kedar je hrepenenje po obilnejši vednosti ter veselje o napredovanji v njej toliko, da proti temu hude nagnjenosti in strasti same omagajo in v oni ljubezni do vednosti čutijo si nasproti silo, ktera se krepko ustavlja more onemu vabljivemu priganjanju. Taki primerljeji pa so, kakor je znano, redki, preredki; celo v premožnejših stanovih pečá se z vedami morda izmed sto ljudi samo eden zaradi njih samih, zaradi vzvišane slasti, katero vživa v njih, kateri jih ne gojeva zato, da služi si z njimi svoj kruh. Vsakemu drugemu pa je mnogo in obširno znanje brez vpliva v njegovo pravno dejanje, ter mu je le prelahko v skušnjava, da se čez druge nepristojno povzdiguje, ali da znanje obrača le v to, da tim lože strastim svojim streže vgodno. Veča mesta spričujejo, kako brezkoristno je to védenje za značaj in državljanske čednosti. Tu so vsaj tudi ljudske šole že dokaj rodov bile v boljšem stanu kot po deželi, in ko bi tako razkosano znanje imelo kaj vpliva na značaj, moralo bi se to prav očitno kazati pri mestnih ljudeh. Toda nahaja se namesto tega ravno nasprotno; sebičnost, sladnost, zabavljivo zaničevanje vsakere veljave, neka srditost in komaj prikrivana zavirljivost proti bolj premožnim stanovom vlada tod v mnogo večji meri, kot po deželi ali na kmetih.“

Celó glasoviti narodno-liberalni profesor Treitschke v Berlinu pripoznava: „Umetno včepovanje nezvezanih učenih vednost ne podre pravila, da duševno obzorje brezštevilnih ljudi ne more segati kaj daleč nad okrožje gospodarstvenih ali domačih reči. Po vseh ulicah razlega se dandanes: Olike oprostuje! — da ne bi le po vseh ulicah morali tudi skušati, kako olike ne oprostuje in kako znižuje človeka za sužnjega oni prislovi. — Prevzetna delavcem dandanes priljubljena razlagovanja o spektralni analizi, o reformah v Japanu, o državi Aziekov; površnja, vsestranska govoričenja velikega dela naših ljudskih časnikov naravnost podirajo dušni mir delavcu, kakor tudi mir družbinstvu. Brezsramna je vsaka olike polovičarska. . . Vsakemu kulturnemu narodu dojdejo časi, da viši stanovi zapadejo v njih neki dušni samopašnosti ter v ošabni preolikanosti zasmehujejo one neizvedljive oblasti, ktere pri zibeli in pri parah člo-

cajev, to je dokazano po tatu na „rotovžu“, kjer je policijska stražnica. Zakaj ne pride tat takrat, ko so „rotovski“ modrijani vsi skup, da bi jih ukradel? Ne bomo se čudili pri takih okoliščinah, če bo enkrat župana zmanjkalo ali celó stražnega nadzornika g. Bertolo in ju bodo tam kje v Zalogu zopet dobili, kjer ju bo tat pustil spoznavši, da mu nista za rabo. Če so v Ljubljani tatovi že tako predrzni, naj nam odnesó marljivega gosp. Ahčina, ki noče še v pokoj iti, marveč zabava sebe in svoje podložne s pridnim konfisciranjem slovenskih listov. Da bi teh ne bilo, bilo bi vsem skup dolg čas, tako pa je že vsak dan kaj opravka, posebno če se isti list, kakor se je „Novicam“ zgodilo, dvakrat konfiscira. Tega ni bil sicer gosp. Ahčin kriv, ampak njegov komisar, ki ni vedel, kateri članek je zasežen, in je pravega spod pečata spustil, nedolžnega pa dal uničiti. Če bo gosp. Ahčin imel take trabante, se mu utegne pripetiti, da bo komisar njegov enkrat namesto stavka zaseženega lista v zmešnjavi pripečatil samega gosp. Ahčina k-stolu in po tem bo gosp. Ahčin čutil, kako dobro dé policijski vosek.

Gosp. Ahčin in Widmann — sta dva in če stojita skup, ju je en par. Zdaj imata oba enake želje: prvi bi šel rad v pokoj — kakor sam pravi, drugi pa iz Ljubljane drugam — kar pa taji in skriva. Meni bi bilo žal po obeh, posebno po vit. dr. Widmannu. Pa obrnimo se k prusakom. Svoje dni sem stanoval blizo krčme, v kateri je bil noč in dan krik in razgrajanje. Nekega dne zapodi hišni gospodar krčmarja iz hiše. Nehal je krik in ponočni ropot, toda ne mislite, da sem bil tega vesel. Šundra sem se bil namreč že tako navadil, da je dolgo trpelo, predno sem po noči zopet mogel spati, ker mi je bila tihota nekako strašna, grozna.

Prav tako bo, če se moje gorke prošnje pri ministerstvu uslišijo in se oni preselijo drugam. Z mano vred bodo žalovali nemčurji in ker sem jako mehkega srca, me bo njihovo žalovanje gotovo do solza ginilo, vsled tega mi ne bo dišala ne jed ne pijača in tako utegnem zboleti, kdo bo to na vesti imel? Potlej me pa še nekaj družega skrbi. Letos namreč ajda ni prav ratala, slama bo tedaj draga. Brez vse svečanosti nam pa jih skoro ni pustiti iz Ljubljane, treba svečave,

bakelj. Ali ravno letos je ajdovica precjé draga in zeló slaba, tedaj bi zažgana ne dala toliko in tako debelega dima, kakor bi ga jaz rad za prusaki pognal. Zato bi mi bilo jako ljubo, ako bi hoteli ti kulturonosci tako ljubeznjivi biti do mene, da bi vsaj še eno leto pri nas ostali. Drugo leto bo morda sreča dala več ajde in, kar je tu glavna stvar — lepše ajdovce. —

Kaj? še nekaj je v košu? Slovenci in nemško gledišče! Ali ni to prav kakor policaji in tat? Kjer je nemško gledišče, bi mislil, tam Slovencev ni, kjer so Slovenci, čemu nemško gledišče? Zopet grozna zmeta! Ravno ali bolje: „baš“ narobe je: V nemškem gledišči je dosti Slovencev, v slovenskem jih ni. Zakaj zahajajo naši Slovenci v nemško gledišče? Zato, ker vsak vé, da nemčurska peščica sama ni kos, vzdržati nemško gledišče v Ljubljani. Nemškega gledišča je pa nam Slovincem ravno tako treba, kakor g. Ahčinovega koša za „Slovenca“ ali konšt. društva, zato bi bila strašna škoda, ko bi ob vse te dobrote prišli. Če bi nemško gledišče propadlo, kaj bi potem ga nadomestilo? Morda slovensko gledišče? Kaj še! Kako bi slovensk zavod bil v stanu širiti nemčurski, prusaški in bes vé

vekovih pričujoče spominjajo ga njegove malenkosti. V tacih časih čuti svet, kolik blagoslov uživajo nizki ljudje v priprosti pobožnosti. — Čvrstost srca, pred vsim pa veselost vere ostane edina vzorna moč, koja enostransko obrtniškemu življenju nižih stanov pomaga in je neznanke krepkosti. Delavcem nobena družbinska preuredba nikdar ne bo prinesla večega blagoslova od onega, ki ga jim daje starodavni priprosti nauk: Moli in delaj! Kdor razdira pobožno vérnost, pregrešuje se kot hudodelnik nad družbo človeško."

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. oktobra.

Avstrijske dežele.

Državni zbor je 23. t. m. obravnaval ribčevsko postavo. Poslanca Herman in baron Baum sta povdarjala, da državni zbor nima pravice o tej reči določevati, da to marveč spada pred deželne zборе, pa vsi ugovori so bili zastoj in zbor je z 98 glasovi proti 58 zavrgel predlog prestopiti na dnevni red ter sklenil omenjeno postavo vzeti v pretres.

Poljski časnikarji so državnemu zboru poslali prošnjo, da bi se premenila tiskovna postava in zlasti, da bi se odpravilo tako imenovano objektivno ravnanje, ki slavni policiji daje pravico konfiskovati liste, kadar se ji zljubi. — V Krakovem so hotele nune napraviti deklislo šolo, pa ministerstvo jim tega ni dovolilo.

Vnanje države.

Z jugoslovanskega bojišča se poroča, da so Uskoki in Skipetarci Turke prijeli pri Dugi in jih pobili 52. Turki se iz Gačka pomikajo proti Nikšiču. Lazar Sočica se pripravljaja, da jih bo prijel. Vstanka še ne bo tako hitro konec. Turška vojna v Bosni je z živem jako slabo preskrbljena; pa skuša si pomagati s tem, da prestopa mejo srbsko in avstrijsko ter seboj odnese, kar more.

Srbska. Razkačenost proti Srbiji raste od dne do dne. Dosedaj so se Slovani na Turškem zaupljivo ozirali na njo in od nje pričakovali rešenja iz sužnosti turške, sedaj pa se vse zaničljivo obrača od nje. Če bi bila zgrabivša za orožje od Turkov popolnoma premagana, bi ne bila zgubila toliko, kakor sedaj, ko je zgubila poštenje svoje in zaupanje narodov jugoslovanskih. Še narodna skupština, ki je prej gorela za boj, postala je vsa mevžasta,

kaki še duh! Kje bi naše „nobelj-“ dame mogle poslušati tisto milo doneče čarobno lerchenfeldsko narečje, kterega potem povsod, še celó v slovenski družbi tako rade posnemajo in to s precéjšnjim vspehom! Slovenski jezik pač ne more vstrezati željam naših — slovenskih in nemčurskih — mladenčev in starcev, kedar se koketno nališpanim damam prilizujejo in — lažejo, niti nježnim v nemčurskih zavodih za življenje odgojenim lepoticam, ribicam, ki se na trnik lové. Slovenski jezik je za predmeščane, kuharice in k večjemu za tiste dijake, ki se ne sramujejo vpisati se v slovenske razrede; ti vsi skup pa ne bodo vzdržali slovenskega gledišča, zato se ne brigajmo za-nj, ampak vprezimo se z nemčurji vred pred voz lerchenfeldsko-nemške Talije in vlecimo — vlecimo, dokler nas nemčurji pod kolesa ne spravijo. Živila slovenska ideja! Ne vdajmo se! Mi smo mi! Naprej zastava Slave! Živi, živi, duh slovenski itd. itd.

O, mi Slovenci smo tiči, še ne veste, kaj znamo!

kar je razvidno iz nagovora, s kterim je njeni predsednik pozdravil kneza pri ženitovanju. Želel mu je, da bi mu Bog k sreči in na ponos Srbije dal dolgo živeti in imeti čvrste potomce, ktere bode narod srbski branil kot najdražje svoje svetinje. Če ti potomci ne bodo pogumnejši od Milana, se Srbija ž njimi ne bo ponašala.

V Galacu na Rumunskem je colniškemu vradu v roke prišlo 38 sodčkov z oljem, v kterem pa je bila železna posoda s strelnim prahom. Eni so mislili, da ta smodnik je bil namenjen za vstajnike bosenske, pa verjetnejše je, da je hotela rovarska stranka rumunska napraviti vstajo in odstraniti sedanjo vlado pa dinastijo Hohenzollersko.

Nemški cesar se je 23. t. m. v Milanu poslovil od kraljeve rodbine italijanske in zopet vrnil se proti domu. Dunajski listi poročajo, da cesar je v Milanu rekel, da zveza med Nemčijo in Italijo je potrebna in gorje, če se razdere. O Bismarku piše „Vat.“, da se ga hoče cesar Viljem zlepo znebiti. Rekel je neki, da ž njim ni nič več početi, ker vničuje vsa starodavna izročila.

Bavarski deželni zbor je bil 21. t. m. odložen. Poslanci so se razšli z „Živio“-klici na kralja. Ministerstvo se hoče na ta način začasno umakniti sitnim zaprekam, kar pa čisto nič ne pomaga. Politični krogi bodo imeli čas pretresati to junaško delo „liberalnega“ ministerstva in se bodo še bolj, kakor doslej prepričali, da sedanji ministri bolj delajo za velikonemško Prusijo nego za deželo bavarsko. Ogerski list „Nemzeti Hirlap“ piše, da nekteri sekcijiski načelniki pri vnanjem ministerstvu so za hrptom Andrassyjevem v Monakovem proti ondotnim ministrom rogovilili (?). O kralju Ludoviku piše „Politik“: „Najvažnejši dogodek na Nemškem je brez dvoma razsodba kralja Ludovika II. o krizi ministerski. Na kratko in osorno se kralj brani sprejeti adresno deputacijo in adresno ter je v najmilostnejših izrazih ministrom izrekel svojo zadovoljnost in odpoved njihovo odbil. Osebni odkritosrčnosti v spoznavanju političnih načel kraljevih ta določba dela čast; o konstitucionalnem čutu pa ni najmanjega sledu in če je politično modra, bo še le prihodnost učila. —

Minister Lutz je v svojem govoru v deželnem zboru dolžil škofa Regensburškega, da je duhovščino svojo z neko skrivno okrožnico podučeval, kako naj se zadrži pri volitvah. Škof v odprtem pismu od ministra zahteva, da naj to obrekovanje ali dokaže, ali pa prekličé.

Izvirni dopisi.

Z Gorenjskega, 21. oktobra. Pisal je, ni davno od tega, „Narod“: „Da bi bila šola slabša, kakor prej, tega nam ne boste dokazali, če se magari na glavo postavite.“ Ako bi to tudi storili, bi „Naroda“ ne pripričali, torej te komedije celo treba ni. Vkljub temu pa se drznem kot učitelj na Gorenjskem vendar trditi, kakor dopisnik iz Notranjskega, da je šola slabša, ko prej. Nemec bi rekel: Alles geht aus den Fugen. Šola se je zopet začela, toda še ne povsod. Počitnic je po postavi 6 tednov, ali trajale so po raznih krajih tudi 7, 8 in 9 tednov in bila je letos v tem oziru res prava babilonska zmešnjava. Ali ni mogoče in ne bi bilo bolj pripravno, da bi imele tudi ljudske šole skupen sklep in skupen začetek? Ker se za krajni šolski svet skorej nihče ne briga in učitelj šolo konča, kedar se mu poljubi; ali je šolskim postavam v slavo, da so posamezne ljudske šole koncem mesca julija začeniš notri do 16. septembra končevale šolsko leto ter so

prvi šolo zopet začeli, ko so jo poslednji zaprli?

Dovoljeno naj mi pa bo zdaj v začetku novega šolskega leta se še nekoliko muditi pri starem žalostnega spomina. Toliko britkih ur, kakor v minulemu letu, še nisem preživel, odkar učim, ker še nikoli ni bilo tako nerednega obiskovanja, in to velja tudi o mnogih drugih krajih, kolikor mi je znano. Kaj pomagajo torej postave, če se za tiste ali malo kdo briga, meni, ali se pa večidel tudi le s silo in ostrostjo izpeljati dajo, kakor nam je dovolj znano iz selških dogodel? Neki nemčur je hvalisal v „Schulzeitung“ novo šolo, hvalisal njeno korist in napredek, pa čem pazljivejše sem bral njegovo čenčarijo, tem bolj me je prepričal, da šola ne napreduje, ampak da je le napredovala, dokler je bila pod nadzorništvom duhovskim, pod kojim je napredovala neprenehoma od začetka svojega, posebno pa zadnjih 20 let. Da bi se otroci v sedanji šoli nič ne učili, tega ne rečem, saj se trudim, kakor poprej in iz srca želim, ba bi šolstvo ne šlo rakove poti. Trdim pa, da ljudstvo ljubezen do šole vedno bolj zgublja, da starši svoje otroke bolj neredno v šolo pošiljajo, da so otroci vedno bolj sprideni in razuzdani in da otroci pri obilnosti predmetov ravno tiste zdaj veliko manj znajo kakor poprej, kteri so jim najbolj potrebni. To, to je rakova pot šole. Če še primerjamo, koliko več zdaj šole stanejo, koliko več mora dežela učiteljem plačevati, kakor v prejšnjem času, dasi dobička prav nobenega ni, in nobene več koristi — ali ni potem to v resnici „šolski krach“?

Rekel sem, da so otroci vedno bolj sprideni in razuzdani. Vzrokov tega je več, ali eden najtehtnejših je ta, da je veliko neznajnih učiteljev postalo brezvernih in sovražnih do duhovstva. Da takim učiteljem ni mogoče zlahkati src mladih otrok in krščansko izrejevati jih, menda ne potrebuje nobenega daljnega dokaza, kterega boje tudi učitelji te vrste ne bojo zahtevali. Zraven tega je tudi njih veliko, ker se pred duhovstvom nimajo več batí, začelo živeti tako, da otrokom gotovo niso v spodbujanje. Večkrat sem slišal v minulemu letu o očitnih pretepih učiteljev, da so prišli domu brez škričev, vsi raztrgani in razpraskani, slišal tudi, da je hotel nekdo svojo soprogo ustreliti, česar so zabranili le skupej hiteči sosedi; slišal dalje, kako da je neki učitelj župniku, kter je hotel otroke za sv. birmo pripravljati, šolo še le odprl, ko je nekdo lestvo postavil, da bi bil prišel skoz okno v njo in je potem sedeč pri mizi nad župnikom v šolo stopivšim ošabno zarezal blizo takole: „Hier ist meine Kanzlei.“ Vprašam, ali je mogoče takim učiteljem otroke lepega obnašanja in spoštovanja do svojih predpostavljanih učiti? Ali je mogoče, da duhovstvo s takim učiteljem v zajemnosti dela? Ali so taki liberalni učitelji „Volksbildner“? To je sad brezverne šole? Toda, kaj sem rekel? Zarad brezvernosti nove šole je bilo namreč že veliko govorenja. Ali je šola brezverna ali ne? Nova šola je po mojih mislih v principu brezverna, saj je po postavi razglašena kot „konfessionslos“. Da pa v resnici brezverna še ni, je le naključno. Naj bi le prišli do kermila možje ljubljanske kazine, v kteri je nekdo predlagal, da se ima krščanski nauk iz šole odpraviti, in naj ne bi imelo priprosto ljudstvo vernega srca, kakor ga do zdaj po večem še ima — potem pač ne bo treba dolgo pričakati se: ali je šola verna ali brezverna. Naj se le gleda po tistih šolskih svetih, kjer imajo liberalci nejeverni večino, in kaj lepo se da prepričati, da duhovcu ne

zamore nič. Naj pameten človek le preudarja, koliko se da otrokom dopovedati, koliko doseči, če je po najnovejši postavi v prvem razredu odločena za krščanski nauk le ena sama ura na teden; mislim, da ne veliko več ko nič. To tedaj so moje misli o začetku šolskega leta. Bog daj, da bi bilo v tem letu bolje, kakor v minulem, da bi zdaj še značajni učitelji tudi zanaprej stanoviti ostali, in da bi do zdaj odpadli zopet verni postali, ker le tako je mogoče z duhovstvom v prijaznosti živeti in le tako je mogoče v skupnem delovanju kaj sadu od šole pričakovati.

Iz Trsta, 24. oktobra. (Reka, nesreča, vreme, morje.) Tržaški mestni zbor je 22. t. m. sklenil, da gledé na velike zadržke, ki so se pokazali za speljavanje reke Rižane v Trst, sklenjeno leta 1873, se ima to opustiti in Reka speljati se v Trst iz Škocijana. Zato se je sprejela ponudba gospoda Siegl-a iz Dunaja, ki pripuša mestu vse svoje pravice in priprave za to speljevanje, kakor tudi svojih šest mlinov pri Škocijanu za 170.000 gl. Izvrševanje pogodbe in dotične študije o speljavanju vode in kanaliziranju mesta se je izročilo mestnemu odboru in se mu je dovolilo za to 6000 gl. Tako bo potem mesto preskrbljeno z vodo in tudi bolj zdravo. — Dva delavca, okoličana, sta pretečeni ponedeljek padla z odra novega mestnega poslopja in se ubila; zato je mestni zbor nesrečnima rodovinama, in sicer vdovi prvega in materi drugega sklenil dati podporo, kolikor odbor določi. — Vreme je naprej in naprej deževno, uni teden je bilo tudi morje poseglo v mesto in je napravilo veliko škode. — V mestnem gledišči se poje Verdi-jeva mrtvaške maša, kakor sploh pravijo, je jako umetno izdelana, pa ne v cerkvenem duhu. Ljudje pa, ki so cerkev popustili, hodijo zdaj k maši v gledišče! Kaj si bodo že izmislili?

Z Gorice, 21. oktobra. Te dni mi mi je pripovedoval dobro podučen prijatelj neko novico, ktera bo gotovo zanimala vaše bralce na Goriškem in morda tudi drugod. Ako se vresniči, imela bo za nas osodepolne nasledke.

Gospod Winkler bo postal dvorni svetovalec in bo nadomestoval v Trstu c. k. namestnika barona Pinota, ki mora kot državni poslanec dalj časa bivati na Dunaji, da podpira vlado. Gospod Winkler je pa tudi državni poslanec. Kakor hitro Winkler avanzira, odloži svoj poslanški mandat in treba bo nove volitve. Ta novica, ako se vresniči, bo imela, kakor sem rekel, osodepolne nasledke. Kajti takrat se bo pokazalo, koliko stalnosti in resničnosti ima sprava, ktera se je med tukajšnjima strankama skoraj dognala. Jaz od daleč opazujem to pomirovanje, pa nihče naj mi za zelo ne jemlje, ako sem pesimist. Rad se spreobrnem v optimista, ako se motim.

Imenitno vprašanje bo, kdo bo kandidat za prihodnjo volitev? Nočem nobenega nasvetovati, še manj odsvetovati, a toliko rečem, da bo prihodnja volitev pravi „Probirstein“ za združene narodnjake. Prepričan sem, da merodajni krogi, ako hočejo ohraniti mir in edinstvo, morajo postaviti popolnoma novega moža za kandidata, niti uradnika, niti advokata, privrženca ene ali druge stranke, ampak popolnoma neodvisnega, značajnega narodnjaka, boljši poštenega kmeta, nego gosposkega veteranjaka. Ako se to ne zgodi, ampak se postavi kak kandidat enim ali drugim iz kterega koli vzroka nepriljubljen, se razbije na steklenih nogah stoječa sprava, in nikdar več ne pridemo do sence porazumljenja, brezno bo preširoko. Morda prečrno pišem, rečem pa, da pošteno in dobro mislim.

Domače novice.

V Ljubljani, 26. oktobra.

(Franc Dittrich), bivši praški mestni župan, je 21. t. m. umrl.

(Večerno veselico) je imelo v nedeljo delavsko izobraževalno društvo v ljubljanski čitalnici. Nagovora sta bila slovenski in nemški. Čudno je pri tem to, da je deželni predsednik dr. vit. Widmann, ki se je dozdej, kar vemo, le enkrat premagal, da je stopil čez prag čitalnice, počastil s svojo nazočnostjo. Vzrok tega zatajevanja more biti le dvojn: ali hoče g. Widmann prikupiti se ljubljanskim delavcem, ali pa je prišel poslušat govore, da bi zvedel, če je v njih kaj tistega duha, ki se dandanes iz Nemčije širi po delavskih društvih. Prav brez vsega političnega namena g. Widmann na noben način ni prišel v čitalnico, kajti zabaval se on ne bo v slovenskih prostorih in družini, ki ni skoz in skoz nemčursko ustavoverna.

(Slovesen pogreb) je bil večeraj popoldne ob štirih gospodičine Marije Mahkotove, po domače Lichtenturnove, velike dobrotnice, ki tudi v svoji oporoki ni pozabila ubogih, in sicer najbolj nesrečnih. Zapustila je namreč vse nepremakljivo posestvo gospem dobrega Pastirja, ki imajo namen, zgubljene pa spokorne dekliče sprejemati in iz brezna pregreh na pot čednega življenja vračevati, ali device, ki je njih devištvo v nevarnosti, ljubeznjivo varovati in voditi, sirote vzrejevati, da so pripravne v poštenih službah kruha si služiti. Ranjca je umrla 23. t. m. ob treh popoldne v 81. letu svoje starosti. Njeno premakljivo premoženje je dobila njena stričnica, gospa Terezija Mahkotova, omožena Hočevarica.

Milodari za eregevske in bosniške rodbine.

Od županije Sv. Petra, poslal župan gosp. Špilar znesek 21 gl. 30 kr., kterega so darovali Šenpeterčani pri darovanju. — Iz Vranskega poslal gosp. Šentak znesek 16 gl. 70 kr., kterega je nabral gosp. Valentin Južna v St. Jurju pod Taborom. Iz Vipave č. g. dekan Grabrijan poslal: V cerkvi med božjo službo nabranih 24 gl. 76 kr. Čisti donesek od besede čitalniške 40 gl. Iz Slapenske občine 19 gl. Iz Podrage 4 gl. 44 kr. Posebej še so darovali: g. Josip Kete, župan 1 gl. Janez Lekan 2 gl. Jožef Malnaršič 1 gl. Ivan Pečar 1 gl. J. V. 1 gl. Mina Tavčar 50 kr. Dragotina Kodelja 30 kr., skupaj 95 gl. Iz Dunaja poslal gosp. Ivan Hribar 6 gl., ktere je daroval gosp. Jos. Vurn iz Brna. Iz Trsta poslal č. g. kooperator Julij Varto 5 gl. g. J. Omers 2 gl. Iz Spodnje Idrije č. g. župnik Mihael Horvat 6 gl. Iz Senožeč č. g. župnik Ignacij Okorn poslal 13 gl. 92 kr. od neimenovanih nabrano pri veselem večernem shodu. Iz Bleda g. Josip Ambrožič 1 gl. Obleke so poslali č. g. kaplan Franjo Roškar iz Male nedelje pri Ljutomeru: 11 vatlov novega platna, 2 srajci, 2 gače. Iz Ljubljane gosp. Kreč 1 surko, 4 srajce, 2 gače, 1 oblačilo za polstre, 1 robec, 1 rjuho. Gospa Babeta Kogelj poslala od neimenovane gospe 3 velike pakete šarpije najmanje 12 funtov. G. Vaso Petričič 1 suktnjo. Od neimenovane sledeča obleka za ženske: 1 ponočna suktnja, 1 mantila, 4 jopice, 2 para črevljev, 6 komadov otročje obleke, 5 otročjih srajc, 1 gače in 2 pasa. Prejšnji izkazi 2408 gl. 29 kr., skupaj 2575 gl. 21 kr.

Odbor potrjuje sprejem s prisrčno zahvalo in prosi še milodarov.

Ljubljanski podpiralni odbor:

J. N. Horak, Vaso Petričič.
predsednik. denarničar.

Umrli so:

19. okt. Maria Pregl, oskrbnikova hči, 31 l., za jetiko.

20. okt. Neža Streš, kuharica, 52 l., za oslabljenjem; Matevž Gregore, gostač, 69 l., za pljučnico; Frančiška Zaler, gostačeva žena, 38 l., za mrtuodom.

21. okt. Johana Gerstenberger, 25 l., za sušico.

Eksekutivne dražbe.

28. okt. 3. Miko in Jurij Čemaš-ovo iz Zilja (865 gl.), — 3. Jan. Fleinik-ovo z Belčega vrha (315 gl.), obe v Črnomlju. — 3. Tone Pičman-ovo iz Tabora (150 gl.) v Kranju. — 3. Matija Bukovič-ovo (1080 gl.) v Kočevju. — 1. Jože Goršek-ovo iz Šent Pavla (890 gl.), — 1. Jože Šljapah-ovo s Studenca (3915 gl.), — 1. Jože Marchhart-ovo (2400 gl.), vse v Zatičini.

29. okt. 3. Tone Kirn-ovo iz Prema (1500 gl.). — 3. Jože Fatur-jevo iz Bača (3170 gl.), obe v Bistrici. — 3. Jan. Hafner-jevo iz Labor (5158 gl.) v Kranju. — 3. Jan. Nuncijs-vo iz Bača (1530 gl.) v Bistrici. — 3. Nace Habe-jevo iz Št. Vida (4907 gl.) v Ipavi. — 3. Jak. Sopčič-ovo iz Gradca (2015 gl.). — 3. M. Predovič-ovo iz Hrasta (1197 gl.). — 3. Jurij Matjašič-ovo iz Rozalnice (1456 gl.). — 3. Mar. Rozman-ovo iz Krašnega vrha (565 gl.), vse v Metliki. — 2. J. Urh-ovo iz Vrhovega (1300 gl.) v Bistrici. — 3. Jan. Žgur-jevo iz Podrage (2120 gl.) v Ipavi. — 3. Tone Tomšič-ovo iz Knežaka v Bistrici. — 3. Bern. Novak-ovo iz Šentvida v Zatičini. — 3. Matija Slejko vo iz Brkova v Postojni. — 3. Mart. Urbanija-vo iz Mrzlice (882 gl.) na Brdu. — 1. Jože Sedmar-jevo iz Nadanjesela (239 gl.) v Postojni. —

Telegrafične denarne cene 25. oktobra.

Papirna renta 69.70 — Srebrna renta 74. — — 1860letno državno posojilo 111.50 — Bankine akcije 929 — Kreditne akcije 206.20 — London 112.90 — Srebro 104.25. — Ces. kr. cekini 5.37 — 20Napoleon 9.03.

Denarstvene cene 21. oktobra.

	Denar.	Biago.
Državni fond.		
5% avstrijska papirna renta	69.55	70.—
5% renta v srebru	74.10	74.20
Srečke (lozi) 1854. l.	104.75	105.—
„ „ 1860. l., celi.	110.75	112.—
„ „ 1860. l., petinke	117.—	117.25
Premijski listi 1864. l.,	134.75	134.50
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	94.50	95.50
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95.—	—
Ogerske po 5%	81.40	82.—
Hrvaške in slavonske po 5%	84.—	84.50
Sedmograške po 5%	78.50	79.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	929.—	929.—
Unionske banke	84.90	85.10
Kreditne akcije	204.—	204.20
Nižovstr. eskomptne družbe	168.—	170.—
Anglo-avstr. banke	99.10	99.30
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	162.25	162.75
Tržaške „ 100 „ k. d.	110.25	111.25
„ 50 „ „ „	56.—	56.50
Budenske „ 40 gl. a. v.	26.20	26.50
Salmove „ 40 „ „ „	36.—	36.50
Palffy-jeve „ 40 „ „ „	25.—	25.80
Clary-jeve „ 40 „ „ „	25.75	26.—
St. Genois „ 40 „ „ „	27.25	27.75
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	23.50	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	20.25	20.75
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.38	5.39
Napoleonsd'or	9.7 ⁵	9.8 ⁵
Srebro	104.20	104.30

Jos. Svoboda,

lekarničar „pri zlatem orlu“,
tik železnega mosta v Ljubljani,

priporoča toliko priljubljena salicilna zdravila, ki so

1. Salicilna voda za izplakovanje ust pri grlobolenji (difteritis). (74-6)
2. Salicilni zobni prah za snajenje zob. Izmed vseh do zdaj znanih prahov najboljši.
3. Salicilna umivalna voda zoper vse kožne izpušaje.
4. Salicilna štupa zoper neprijetno potenje nóg.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.